

AMSTERDAMS INSTITUUT VOOR ARBEIDSTUDIES (AIAS)

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

WERKNEMERS IN DE VOEDINGSINDUSTRIE

Onderzoek op basis van de Loonwijzer

Kea Tijdens, AIAS, Universiteit van Amsterdam

Maarten van Klaveren, STZ advies & onderzoek, Eindhoven

Amsterdams Instituut voor ArbeidsStudies

Universiteit van Amsterdam

Plantage Muidergracht 4, 1018 TV Amsterdam

tel. 020 – 525 4199, aias@fee.uva.nl www.uva.nl/aias

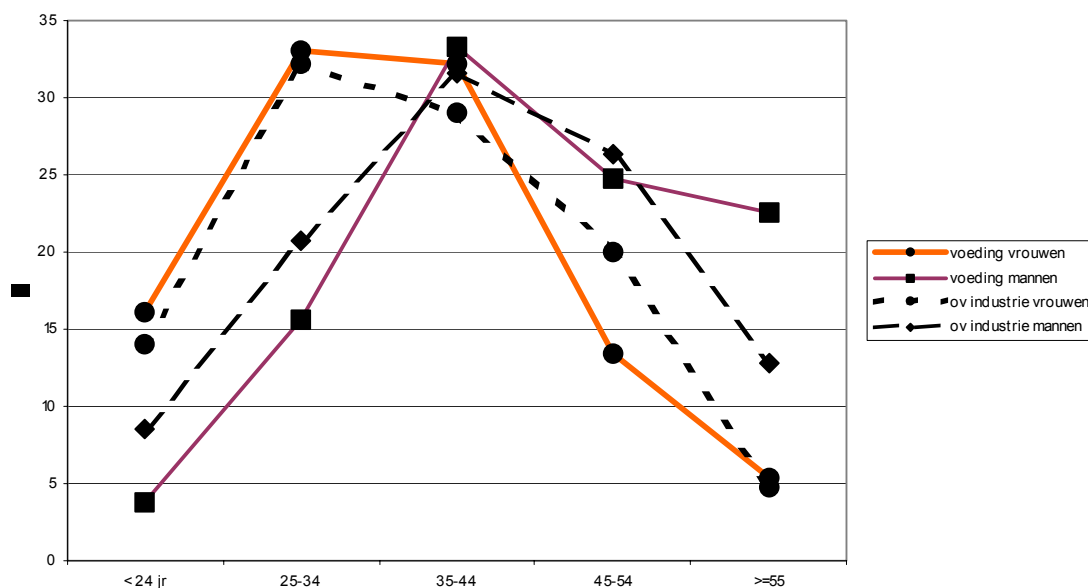
4 juni 2004

WERKNEMERS IN DE VOEDINGSINDUSTRIE

De voedingsindustrie is belangrijk voor de Nederlandse economie en de werkgelegenheid. Van de kleine 1 miljoen werknemers in de industrie werken er bijna 140.000 of wel 15% in de voedingsindustrie. Wat zijn dat voor werknemers? De Loonwijzer heeft gegevens opgeleverd over de kenmerken van werknemers in de voedingsindustrie en die zijn vergeleken met gegevens uit andere takken van de industrie, hier kortweg aangeduid als overige industrie.

Drie op de tien werknemers in de voedingsindustrie is vrouw. In de overige industrie is dit eenzelfde percentage. In grafiek 1 is te zien dat vrouwen in de voedingsindustrie jonger zijn dan zowel de mannen in de voeding als de mannen en vrouwen in de overige industrie. Daarentegen zijn de mannen in de voedingsindustrie juist ouder dan de andere groepen.

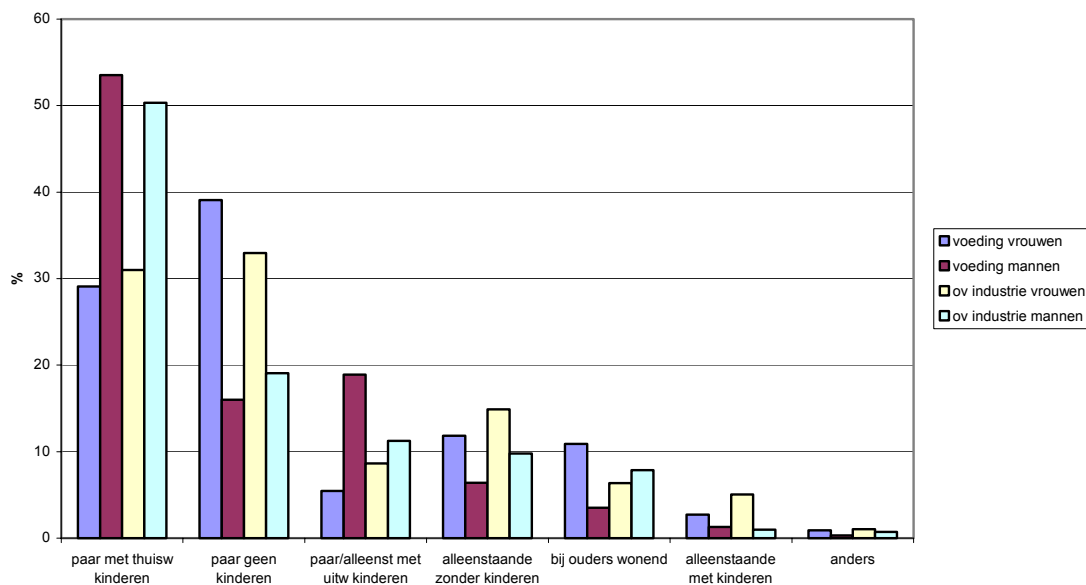
Grafiek 1 Leefstijdsverdeling van mannen en vrouwen, werkzaam in de voedingsindustrie en in de overige industrie. Bron: Loonwijzer 2001-2003 (gewogen data)

Het loonwijzer-project bestaat uit een website www.loonwijzer.nl met een salarischek voor de lonen van ruim 130 beroepen toegespitst op de situatie van de bezoeker, beschrijvingen van beroepen, een doorlopende enquête en nog veel andere informatie. De auteurs zijn betrokken bij de analyse van de enquête. In de loonwijzer-enquête zijn jongeren en vrouwen wat oververtegenwoordigd, maar de gegevens zijn gewogen zodat ze een betere afspiegeling vormen van de Nederlandse beroepsbevolking.

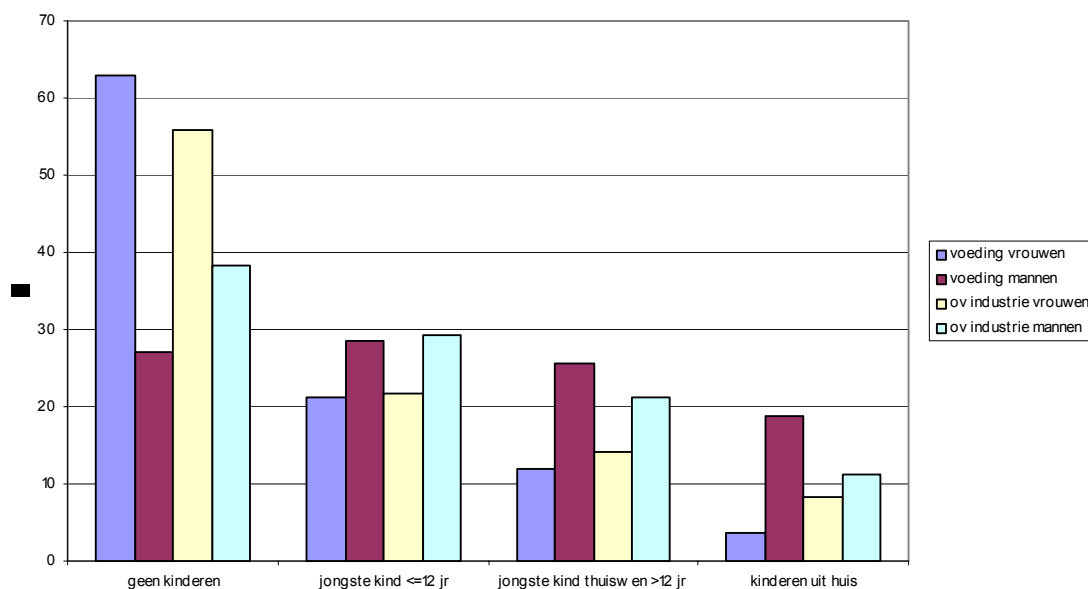
Meer dan de helft van de mannen die werkzaam zijn in de voedingsindustrie en in de overige industrie hebben een gezin met thuiswonende kinderen, aldus Grafiek 2. Bij de vrouwen is dit aanmerkelijk lager, want van hen leeft nog niet een derde in deze gezinssituatie. Bij de vrouwen komt samenwonen of gehuwd zijn met een partner maar zonder kinderen het meest voor als gezinssituatie, namelijk bij bijna 40% van de vrouwen in de voedingsindustrie en 33% van de vrouwen in de overige industrie. In de voedingsindustrie is bijna 20% van de mannen in de gezinssituatie dat de kinderen het huis uit zijn. Dat heeft te maken met het feit dat de mannen in de voeding gemiddeld ouder zijn. Tenslotte wonen nogal wat werknemers thuis bij hun ouder(s). In de voedingsindustrie betreft dit 11% van de vrouwen en 4% van de mannen. In de overige industrie gaat het om 6% van de vrouwen en 8% van de mannen. Alleenstaanden met kinderen vormen een hele kleine groep. In de voedingsindustrie en in de overige industrie gaat het om minder dan 1% van de werknemers, zowel bij de mannen als bij de vrouwen.

Grafiek 2 Werknemers naar gezinssituatie, uitgesplitst naar geslacht en en industrie (in %). Bron: Loonwijzer 2001-2003 (gewogen data)

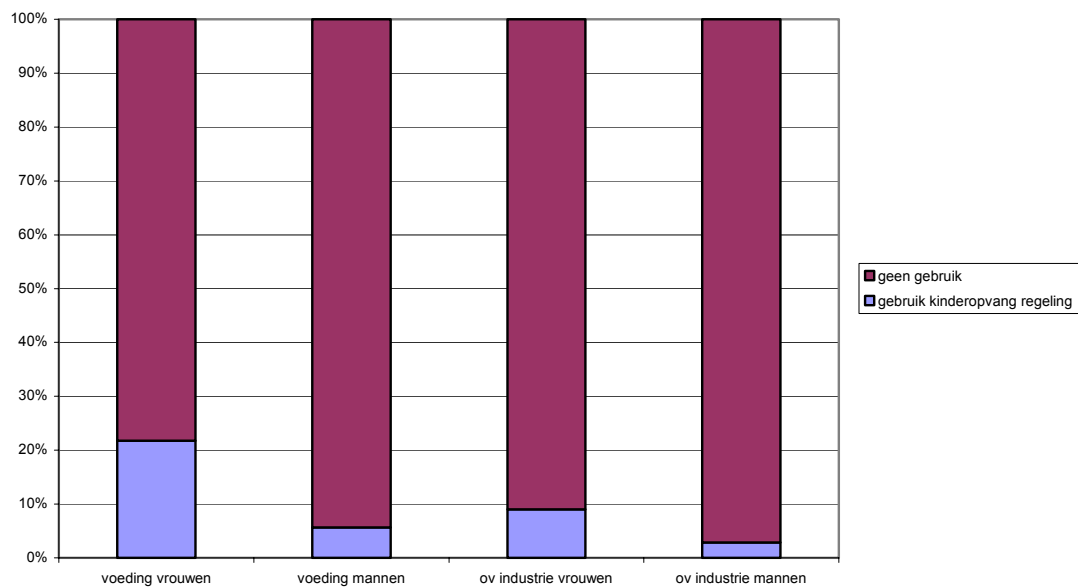
Kijken we nader naar de fase van de gezinsvorming, dan blijkt dat in de voedingsindustrie 63% van de vrouwen en in de overige industrie 56% nog geen kinderen heeft (zie Grafiek 3). Voor de mannen zijn deze percentages veel lager, want 27% van hen in de voeding en 38% in de overige industrie heeft geen kinderen. Kijken we naar de fase met een kind tot en met 12 jaar, dan zijn de verschillen veel kleiner. Tussen de 21 en 29% van de werknemers, mannen en vrouwen, in de voeding en overige industrie heeft een of meer jonge kinderen. Als we kijken naar de fase waarin de kinderen nog thuiswonen, maar wel allemaal ouder zijn dan 12 jaar, dan zijn de sexeverschillen wel groter, vooral in de voedingsindustrie. Uit deze cijfers kunnen we afleiden dat het ‘doorwerken’ van vrouwen als er kinderen komen vanaf de jaren negentig gewoon wordt, terwijl dit bij vrouwen die hun kinderen kregen in de jaren tachtig of eerder veel minder voorkwam. Dit patroon is in de voedingsindustrie beter zichtbaar dan in de overige industrie. In de voedingsindustrie werken relatief veel jonge vrouwen. Te verwachten is dat zij over enkele jaren ook voor de keus komen te staan om door te werken of te stoppen, en dat veel van deze vrouwen voor het eerst kiezen.

Grafiek 3 Werknemers naar leeftijd van hun kinderen, uitgesplitst naar geslacht en en industrie (in %). Bron: Loonwijzer 2001-2003 (gewogen data)

Maken de werknemers met kinderen tot een leeftijd van 12 jaar gebruik van kinderopvang? Grafiek 4 laat zien dat in de voedingsindustrie bijna 22% van de vrouwelijke werknemers met een of meer jonge kinderen gebruik maakt van een regeling kinderopvang van het bedrijf. Bij de mannen in de voedingsindustrie ligt dit met 6% veel lager. Toch steekt de voedingsindustrie nog gunstig af bij de overige industrie, want daar is het gebruik van een regeling kinderopvang respectievelijk 9 en 3%.

Grafiek 4 Werknemers met een jongste kind <=12 jaar naar gebruik kinderopvangregeling van het bedrijf, uitgesplitst naar geslacht en en industrie (in %). Bron: Loonwijzer 2001-2003 (gewogen data)

Kea Tijdens is onderzoekscoördinator bij AIAS, Universiteit van Amsterdam

Maarten van Klaveren is senior onderzoeker/consultant bij STZ advies & onderzoek, Eindhoven

VERDER LEZEN OVER WERKNEMERS IN DE VOEDINGSINDUSTRIE

- Braaksma, R., E. Poutsma and D. Trommel ((1988) “Vingervlugheid versus machinegevoel. Nieuwe technologie en de arbeidspositie van vrouwen in de zoetwarenindustrie”, *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 4(3): 35-40.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. *Enquete Beroepsbevolking 1990, 1995, 1998, 1999*. Voorburg: CBS.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. *Arbeidskrachtentelling 1975, 1985*. Voorburg: CBS.
- Hogema, I. en I. van der Padt (1997) *Ruytermeisjes en Verkadevrouwen*. Schiedam: Scriptum.
- Huijgen, F. (1989) *De kwalitatieve structuur van de werkgelegenheid in Nederland. Deel III. Bevolking in loondienst en functiestructuur in 1977 en 1985*. Den Haag: OSA.
- Poutsma, E. en D. Trommel (1991) ‘New technologies and job improvement for women in manufacturing: the perspective of *ginder*’. In A.-M. Lehto and I. Eriksson (eds.). *Proceedings of the conference on Women, Work and Computerization*, Helsinki, June 30 - July 2: 55-65.
- Schilstra, W.N. (1940, reprint 1976) *Vrouwenarbeid in landbouw en industrie in Nederland in de tweede helft der negentiende eeuw*. Nijmegen: SUN.
- Schrover, M.L.J.C. (1991), *Het vette, het zoete en het wederzijdse profijt: arbeidsverhoudingen in de margarine-industrie en in de cacao- en chocolade-industrie in Nederland 1870-1960*. Hilversum: Verloren.
- Stegeman, J. (1987) *In het gareel*. Utrecht: Voedingsbond FNV.
- Tijdens, K. en A. Goudswaard (1994) *Kantoorarbeid van vrouwen in de industrie*. Amsterdam: Welboom/Nationaal Vakbondsmuseum.
- Van Klaveren, M. en T. Tom (1990) *Occupational Structure and Vocational Training in the Dutch Food Industry*. Amsterdam: STZ advies & onderzoek/Cedefop.
- Van Klaveren, M. en K. Tijdens (2003) Substitution or Segregation? The Impact of Changes in Employment, Production and Product on Gender Composition in Dutch Manufacturing 1899 - 1999. *Economic and Industrial Democracy*, 24 (4), 595-629